

Warszawa, 10.06.2020 r.

PREZES

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

dr Jarosław Szarek

BK-062-913(6)/19

**Organizatorzy i Uczestnicy
uroczystych obchodów XXXIX rocznicy
porozumień rzeszowsko-ustrzyckich**

Ustrzyki Dolne, 14 czerwca 2020 r.

Szanowni Państwo,

dziękuję za zaproszenie na obchody 39. rocznicy podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich. Niestety nie mogły się one odbyć w zaplanowanym wcześniej terminie i zostały przeniesione na 14 czerwca, w którym obchodzimy Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych i Obozów Zagłady, dlatego nie mogę być tu dzisiaj z Państwem. Zapewniam jednak, że objęcie Honorowym Patronatem obchodów rocznicowych podpisania „konstytucji polskiej wsi”, tak ważnej na naszej drodze do niepodległości, jest dla mnie zaszczytem.

Protest rolników w Ustrzykach Dolnych, który rozpoczął się w końcu 1980 roku, kontynuowany następnie w Rzeszowie, pokazał społeczeństwu problemy, z jakimi musieli borykać się mieszkańcy wsi pod komunistycznymi rządami. Traktowanie indywidualnej własności ziemi jako przeżytku, nieuregulowana kwestia emerytur i rent, nierówne traktowanie rolników indywidualnych – to wszystko składało się na pogłębianie kryzysu wśród ludności wiejskiej. Niepokój potęgował także fakt, iż władze konsekwentnie odmawiały rejestracji związkowej reprezentacji rolników, czym już od listopada 1980 roku mógł się cieszyć świat pracy w miastach zrzeszony w NSZZ „Solidarność”.

Komuniści długo nie chcieli iść na ustępstwa wobec wsi, gdyż mieli w pamięci udział chłopów w wojnie 1920 roku w obronie Polski przed bolszewizmem, ich ogromną daninę krwi w czasie II wojny światowej oraz poparcie dla Polskiego Stronnictwa Ludowego, które próbowało w 1947 roku za pomocą kartki wyborczej powstrzymać władzę z sowieckiego nadania. To opór polskiej wsi przeciwko kolektywizacji, przywiązanie do ziemi i wiary

---

#mojaNIEPODLEGŁA.

ojców, obrona Kościoła – wartości przekazywane z pokolenia na pokolenie – okazały się skuteczną tamą przeciwko komunizmowi.

Dlatego podpisane w lutym 1981 r. porozumienie rzeszowsko-ustrzyckie było ogromnym zwycięstwem nie tylko solidarnościowych organizacji chłopskich ale miało wymiar ogólnonarodowy. Nieformalna konstytucja polskiej wsi – wprowadzająca m.in.: gwarancję nienaruszalności własności, prawo do dziedziczenia czy swobodę praktyk religijnych, zgodę na budownictwo sakralne – dała nadzieję na powstrzymanie ideologicznej presji komunistycznych władz wobec wsi.

Nie można pominąć wsparcia, jakiego na tej drodze udzielał Sługa Boży Prymas Wyszyński, szczególnie teraz, gdy zapadła decyzja o jego beatyfikacji. Na waszej ziemi taką postacią był ks. abp Ignacy Tokarczuk. Z jego pomocy – „biskupa niezłomnego” – korzystał także Komitet Samoobrony Chłopskiej Ziemi Rzeszowskiej powołany w Łowisku w 1979 roku. Dla uczestników strajków ustrzycko-rzeszowskich ks. abp Tokarczuk był nie tylko wsparciem, nie tylko pasterzem, ale również autorytetem. Jego osobiste poparcie duchowe i materialne tworzyło wokół Kościoła, szczególnie po wprowadzeniu stanu wojennego, przestrzeń wolności, gdzie mogły się kształtować wiejskie elity, tak potrzebne w niepodległej Polsce.

Dzisiaj ciesząc się wolną i niepodległą Polską nie możemy zapominać o polskiej wsi, o znaczeniu porozumienia ustrzycko-rzeszowskiego. Już w najbliższych miesiącach Instytut Pamięci Narodowej wyda kilka publikacji ukazujących rolę NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarności” – m.in. opisującą działalność jej struktur konspiracyjnych po 13 grudnia 1981 oraz tekę edukacyjną poświęconą oporowi wsi przeciwko komunizmowi. W kolejnym, już czwartym tomie „Encyklopedii Solidarności” nie zabraknie także biogramów i haseł poświęconych tym, którzy „Żywią i Bronią”.

Jesteśmy winni im wszystkim wdzięczną pamięć. Dlatego pragnę przekazać wyrazy uznania dla Organizatorów i Uczestników dzisiejszej uroczystości. Przypominają nam Państwo o tym, że zmagania rolników o wiarę i ziemię ojców są ważną częścią naszej niepodległościowej tradycji, na której budujemy współczesną, niepodległą Ojczyznę.

Z wyrazami szacunku
Janina Szlach

#Moja NIEPODLEGŁA.